

PARENTESEN

oktober 2018 nr. 7

www.pargas.spfpension.fi

Konstresa till Mänttä	s. 2
Pargas Hembygdsförening r.f. 90 år	s. 5
Idas äldrevisa	s. 6
Ordförandens spalt	s. 6
Hemliga resan	s. 7
Händelsekalendern	s. 8
Seniorföreläsning	s. 9
I dödens närvaro. Vandring.	s. 9
PSP styrelse och funktionärer	s. 10
Hobby- och programgrupperna	s. 11
Planerade resor	s. 12
Mongoliet	s. 13

Ingången till paviljongen.

Herrgården med glasad gång till Paviljongen.

Lennart Segerstråles fresker i kontorsentren.

Rogier van der Weyden, ca. 1400-1464

Tveksamt för Mikael.

Hugo Simbergs Folkdansare

Detalj från inspektorsbostaden, nuvarande kaféet

Vy från paviljongen.

Konstresa till Mänttä 2.10 2018

Det finns vacker ”skärgård” även utanför Åboland. Det kunde de konstintresserade pensionärerna konstatera under resan till Mänttä, en gammal pappersbruksort i hjärtat av Insjöfinland. Numera lever staden Mänttä-Filpula också på ett mångsidigt kulturutbud med Gösta Serlachius’ konstsamlingar som främsta dragplåster.

Vi reste hit med bekväm buss och glada i hågen. Göstas farbror Gustaf Adolf Serlachius (1830-1901) däremot kom till Mänttä år 1868 efter en strapatsrik seglats, full av beslutsam ilska. Han hade lyckats sälja sin futtiga apoteksrörelse i Tammerfors. Dock hade han inte lyckats med att ropa in konkursdrabbade Nokia gård. Genom bulvaner gick Nokia till vännen Fredrik Idestam som redan drev ett träsliperi vid Tammerforsen. Serlachius hade redan en tid fungerat som disponent för det idestamska sliperiet och fått upp ögonen för verksamhetens möjligheter. När Nokia sedan var till salu såg Serlachius en möjlighet att med ett slag gå in för något nytt och bli kvitt sitt mångsyssleri, som varit en berg-och-dalbana med allt djupare skuldsättning. Men av Nokia bidde alltså inget och Idestam betraktades framöver som en fiende.

Patron GAS byggde upp Mänttä med hård hand och kan gott betraktas som en av de tuffaste representanterna för den industripaternalism som ännu en bit in på 1960-talet kunde förnimmas på vissa bruksorter i Finland. Under 30 år av slit och hisnande risktagningar byggde GAS sitt företag till ett imperium

omfattande två träsliperier, två ångsågar samt fabriker för papper, papp och påsar. Här i ödemarken tog också hans sedermera så betydande konstmecenatskap sina första konkreta steg i och med att han 1887 lät måla ett personporträtt av sig själv. Porträttören var den senare icke helt okände Akseli Gallen-Kallela som GAS hade lärt känna i Paris och där den blivande mästaren levde ett glatt konstnärsliv.

Med tiden visade det sig att Mänttä-patrons kanske svåraste och mest delikata problem ingalunda var affärerna, utan successionen. Vem skulle ta över? Den sjuklige och snart rullstolsbundne fadern betraktade sonen Axel Ernst som en dagdrivare utan tillbörlig karaktärsfasthet. Till sist föll Gustafs blickar naturligt nog på brorssonen Gösta som hade gift sig med sin kusin, gamle patrons dotter Sigrid, ”Sissi”.

Gösta tar över

Gösta Serlachius’ (1876-1942) far Gabriel hade flyttat till Jakobstad för att överta ett bryggeri. Företagarkarriären gynnades av att han gifte in sig i den lokalt betydelsefulla industrisläkten Schauman. Sonen Gösta inledde plikttroget juridiska studier i Helsingfors bara för att erfara att han trivs bäst med något mer handfast och praktiskt. Efter att ha praktiserat i England hos ett företag som representerade Mänttäs produkter, kompletterade han sina formella färdigheter med en pappersteknikkurs i Wien.

Efter GAS död 1901 ombildades bolaget till G.A. Serlachius

Aktiebolag. Aktierna gick i första hand till GAS’ hustru och de tre barnen av vilka ett var Göstas hustru Sissi. Efter att själv ha köpt upp aktier i G.A.S. Ab kunde Gösta på bolagsstämman 1905 konstatera att släkten, med blodsband till Schaumans, nu förfogade över hälften av bolagets röstetal. Härigenom fick släkten en möjlighet att ta ledningen över bolaget. Först var Gösta ovillig att ta rodret men accepterade till slut och blev vd 1913.

Göstas konstintresse hade vaknat tidigt. Redan som skolpojke köpte han vackra antikviteter för slantar som han förtjänat som tillfälligt ombud för Mänttäs påsar av brunt omslagspapper i Jakobstad. Sin första tavla, en okänd målares porträtt av en ung kvinna från 1700-talet, inhandlade han 1898.

Konststiftelsen som bär hans namn grundades 1933 med uppgift att anlägga ett museum och förvalta de inemot 250 tavlor (främst finländska klassiker av typen Gallen-Kallela och Halonen) och föremål som då ingick i hans personliga samling. I dag förvaltar stiftelsen flerfaldigt mer tavlor och skulpturer än vid starten före kriget. Museets huvudsäte, Joenniemi, byggdes 1935 som residens för Gösta och hans familj, och fick 2014 en flygelbyggnad, en stor och prisbelönad paviljong helt i trä. Paviljongen som omfattar utställningsutrymmen, en museishop, festsal och restaurang ”Gösta”, förbinds med huvudbyggnaden via en glasad gång. Härtill har stiftelsen förvärvat och

restaurerat Mänttä-bolagets forna huvudkontor, Vita Huset, även kallat "Gustaf", i centrum av Mänttä-Filpula.

Konstsamlingen omfattar både gammal och modern konst samt skulpturer av bl.a. Jussi Mäntynen. Det äldsta konstverket är "Nedtagningen från korset" målat av Rogier van der Weyden (ca 1400-1464). Här finns många verk av Gallen-Kallela, en tavla av Eero Järnefelt med Koli-motiv, modern konst av bl.a. Elina Merenmies (1967) och Anna Retulainen (1969) samt impressionisten Claude Monet. Det senaste tillskottet är "Folkdans" av Hugo Simberg, inköpt 2015.

Det som genast slår en är att konststiftelsen förvaltat sitt pund mycket skickligt. Professionalismen samt att man inte behövt vända på slantarna - såsom vid statliga och kommunala konstinstitutioner - märks överallt: byggnadernas skick, de omgivande parkerna och planteringarna, guidningarna (på god svenska och med bärbar elektronik och hörlurar för alla) samt de välförsedda butikerna som inte är inriktade på att skinna sina kunder.

Kaférestaurangen, en gammal inspektorsbostad intill Joenniemi, var allt annat än ett ABC-ställe. På min fråga till servitrisen om huruvida standarden på den mycket välsmakande lunch vi avnjöt, är densamma under normal turistsäsong, svarade hon lite förnärligt jakande. Det visade sig att ansvarige chef de cuisine är Henry Tikkanen, vald till årets kock i Finland för några

år sedan. Man kan bara gissa vad han serverar på den smått legendariska Klubben i Mänttä där de viktigaste gästerna trakteras.

På det gamla huvudkontoret "Vita Huset" togs vi emot av greve Burghard Vitzthum von Eckstädt (vice verkställande direktör på Mänttä sedan 1939) sekreterare "Helga Kvist" i röd klänning och hatt à la Diors New Look 1947. Mademoiselle var mycket älskvärd och förklarade att hon använder pseudonym för att inte komma alltför nära en historisk gestalt som beklätt sekreterarposten 1951. Sedan beordrade hon med självklar pondus oss arma Pargasbor - som inget vet om storföretag - på led och höll en informativ föreläsning, på rätt god svenska, om hur det är att söka jobb på Mänttä, något som hon utan vidare antog att vi var ute efter. Hon mönstrade oss ingående och drog slutsatsen att vi kanske var lite fattiga då de flesta av oss kvinnor gick klädda i byxor. Vi hade knappast någon utbildning heller trodde hon. Hon efterlyste bland annat grovarbetare till skogsavdelningen och folk till brukets ladugård. En mjölkerska fick hon i Maria S-S som först fick lov att visa hur man gör. Undertecknad städslades som stockflottare och blev som bevis på detta tilldelad en bröstknapp med texten "Jätkä". Maj Lindblom var nära att få anställning som maskinskriverska efter att ha gett sig på den gamla skrivmaskinen. Mikael R. erbjöd översättningstjänster men det slutade med att han blev "mästare" (någon översättarbröstknapp fanns inte). En papperstillverkare

hittades i Cornelius C. och Gunnel Jansson blev springflicka efter lite förhandlingar. På många andra lyckade anställningar med tillhörande bröstknapp följde en rundvandring i det fina kontorshuset - ritat av Valter och Bertel Ljung - som var hypermodernt då det stod färdig 1934. I översta våningen, i sin helhet upptagen av en Salvador Dali-utställning, kunde vi lite brösta oss och påpeka för vår guide att vi har Dali i Pargas också. Hon ville inte först tro oss men det märktes att vi som grupp nu steg lite i aktning hos henne.

Allt som allt en mycket givande konstresa i strålende sol och vackra höstfärger. För detta skall vår dragare och arrangör Marianne Saanila ha ett stort tack!

*Pekka Sörensen och
Maria Simberg-Sörensen
foto: Maria Simberg-Sörensen*

Pargas hembygdsförening grundades i april 1928 och fyller därmed 90 år i år. Jubileumsåret har uppmärksamats på många olika sätt, bl.a. med en jubileumsutställning i Ordenshemmet under sommaren och en temavecka i augusti med program alla kvällar. Onsdagen den 17 oktober fortsätter firandet med föreningens jubileumsseminarium

"Hembygds museum - för vem?". Under seminariet kommer frågor om hembygdsföreningens syfte och roll att diskuteras. Som inledare har **Folke Öhman** (tidigare stadsdirektör), **Anne Sjöström** (Nådendals museum) och **Stella Tiisala** (Konstskolan Pictura) engagerats. Därefter blir det en paneldiskussion under ledning av journalisten **Anja Kuusisto**. I panelen deltar fullmäktigeordförande **Tarja Rinne**, turismkoordinator **Niina Aitamurto**, historielärare och studiehändledare **Roland Karlsson**, **Jonatan Reuter** från byggnadsvårdsföreningen Curatio och **Andreas von Bergmann** från stiftelsen Gamla Malmen.

Uppdraget att dokumentera, förvalta och presentera det lokala kulturarvet är omfattande och föreningen vill på seminariet lyfta fram och diskutera betydelsen av att vi har ett lokalhistoriskt museum. Målet är också att diskutera hur samarbetet mellan olika aktörer kunde utvecklas. Till föreningens uppgifter hör, förutom att upprätthålla alla byggnader på museibacken på Storgårdsgatan och på gamla Malmen, att ta emot, katalogisera och förvalta donationer, att upprätthålla arkiv, att ordna pedagogisk verksamhet för skolor och andra samt att göra lokalhistoria tillgänglig. Ett stort uppdrag för en liten förening. Seminariet ordnas i samarbete med Pargas stad och inleds kl. 16.30 med rotmos och kaffe.

Själva programmet börjar kl. 17.

Mycket program under jubileumsåret
90-årsjubileet inleddes redan på våren. Då ordnades en fest för aktiva medlemmar i föreningen. Sommarens jubileumsutställning i Ordenshemmet handlade om året Lappviken. Behandlingen där ledde endast till att hans tillstånd försämrades och i mars 1872 sändes han till sin bror Albert i Tusby. Aleksis Kivi dog Sylvestermorgon 31.12 1872. Hans sista ord var "Jag lever, jag lever". 1928 i Pargas, i Finland och i världen. För den som missade utställningen blir det en ny chans i biblioteket i november.

Jubileumsveckan i augusti var en stor satsning som totalt lockade kring 300 personer. Veckan inleddes med öppet hus på museibacken under egentliga Finlands museidag 26.8. Programmet innehöll bl.a. repslagning, psalmodikonspel, fotografering med kaffepaket och korngrynsgröt. Smörkärning stod också på programmet, men ett åskväder såg till att det inte blev något smör denna gång. Dagen var välbesökt, trots häftiga regnskuror och åska.

Följande kväll visades YLE:s film från 1970 om Lenin i Pargas i PIUG. Efter visningen samlades ett 40-tal intresserade för diskussion i Kirjalastugan. **Johan Kronberg**, som donerat filmen till föreningen deltog i diskussionen och berättade om bakgrunden till filmen.

Föreningen ville under jubileumsveckan ordna program på sina olika verksamhetspunkter och på tisdagen var det industrimuseet som var i fokus. Där bjöds på en specialguidning med **Lennart Laurén** i geologiska utställningen. Publiken kunde också bekanta sig med industrimuseet och se en utställning om arkitekten Albert Richardtson.

På gamla Malmen ordnades

en guidad vandring med program i och utanför hembygdsföreningens stugor. I Ella Janssons stuga och kyrkkvarterstugan fick deltagarna höra berättelser och musik spelades i Björkfeldtska huset och i branddepån. Vandrigen som ordnades i samarbete med Skärgårdsguiderna och Berättardynamon avslutades med kaffe, Runebergstårter och läsning av Fredrika Runebergs texter i Fredrikastugan.

Jubileumsveckan avslutades med en kväll kring åboländska folkdräkter och Pargasdialekten. Museiguiden **Maria Ekqvist** berättade inspirerande och underhållande om folkdräkter i Åboland och därefter diskuterades Pargasdialekten under ledning av föreningens ordförande **Magnus Sundman** och **Mikael Reuter**.

Frivilliga behövs
Det omfattande programmet visar att det handlar om en pigg 90-åring som ser framåt med tillförsikt. Förutom seminariet i oktober är det mycket annat på gång. Bland annat har föreningen för avsikt att söka finansiering för att kunna renovera branddepån vid kyrkan.

Branddepån byggdes ursprungligen 1907 och fungerade som Pargas första brandstation. Den har senare flyttats till sin nuvarande plats och tornet återuppbyggdes på 1970-talet, tyvärr så att taket nu läcker och huset är i akut behov av renovering. Depån har under våren tömts och fått en provisorisk förstärkning av de bärande balkarna för att inte tornet ska rasa.

Under de två första veckorna i november visas jubileumsutställningen i bibliotekets aula. Utställningen görs i samarbete med **Hans G. Hästbacka** som då ställer ut de bilder som

fotograferades med kaffepaket under öppet hus-dagen i augusti. Närmare jul kommer det också att bli julinspirerat program på museibacken.

Föreningen har nyligen tillsatt en arbetsgrupp som diskuterar rekrytering av nya frivilliga. Behovet av volontärer för olika uppdrag är stort. För den som är intresserad av att komma med i verksamheten är det bara att ta kontakt med styrelsen eller med museiamanuens **Anne Bergström**.

Lena Långbacka, sekreterare
040-556 9908
l.langbacka@parnet.fi
www.pargashembygdsmuseum.fi

Idas äldrevisa.

Man ska inte tro man blir yngre, fast stundom man känner det så. Man blir bara tyngre och tyngre, svårare får man att gå.

Man ska inte tro man blir längre, för krymper det gör man ändå. Man ser bara sämre och sämre, och tänderna bliver så få.

Man hör inte göken i skogen, och det tycker vi är så trist. Men visare blir man och mogen, tid är ej längre en brist.

Man tar varje dag som en gåva, och gör det man helst vill ha gjort. Så åldern är bra vill jag lova, fastän man ej springer fort.

Och tänker det gör man så sakta, och stundom så tänker man om. Men rynkorna dem får man vakta, glömmer dem sen småningom.

Och håret det kan man ju färga, och tänderna skruvar man på. Men tiden den kan man ej värja, så nu ska vi leva och må!

Höstens verksamhet har kommit i gång, och vi kan med glädje konstatera att det står bra till med vår förening. Hobbygrupperna har en livlig verksamhet, ekonomin är stabil och antalet medlemmar har under det senaste året ökat med över femtio till ca 465, så nu siktar vi på att bli över 500. Styrelsen beslutade på sitt senaste möte att de som skriver in sig under årets sista månader inte behöver betala medlemsavgift för i år. Om en dryg månad, den 21 november, är det dags för höstmöte, då vi bl.a. ska välja ordförande och fyra styrelsemedlemmar och godkänna verksamhetsplanen och budgeten för nästa år. Jag hoppas på livligt deltagande. Kom gärna med goda idéer om till exempel nya hobbygrupper. Verksamhetsplanen kommer att läggas ut på vår webbplats. Ett nytt projekt som vi är med i handlar om samarbete mellan gymnasieelever och seniorer, där gymnasisterna ska ge seniorerna handledning i användning av datorer, pekplattor och smarttelefoner samtidigt som de genom kommunikationen med seniorerna får nya erfarenheter. Projektet presenteras på vår oktoberträff av Pasi Holmberg.

Ett annat projekt som pågått redan många år är samarbetet med Åbo universitets medicinska fakultet, som går ut på att finska medicine studerande kommer på besök till svenskspråkiga pensionärer för att öva sin svenska. En hel del av våra medlemmar har redan anmält sitt intresse att ta emot sådana studerande, men vi hoppas på några fler. En lista går runt på oktoberträffen, och den som inte är med då kan gärna ta kontakt med mig. Så vill jag påminna om höstens andra seniorföreläsning i samarbete med Kombi, den 14 november kl. 13 i Stadshuset. Advokaten Lotta Laineenkare talar om intressebevakningsfullmakter och vårdvilja – ämnen som är ytterst relevanta för oss äldre. Observera att man numera måste anmäla sig på förhand till Kombi. Mycket annat händer naturligtvis också, så läs noggrant händelsekalendern och uppgifterna om kommande resor, både här i Parentesen och på vår webbplats. Uppgifter om förbundets resor m.m. hittar du i God Tid. Jag önskar alla medlemmar en glad och livlig höst!

Mikael Reuter

Start från Pargas busstation kl 9.00 med Jani Launokorpis buss och Tor-Björn Johansson som chaufför., vi var 31 pensionärer som satt i spänning och väntade på vårt resmål, som vanligt skulle vi fylla i en lapp om vad vi trodde var vårt mål för resan. Efter 1.40min kom vi till Gustavs där vi stannade på kaffe och munkring. Det var ”Kustavin savipaja” så många köpte trevliga lergodsskålar. Efter kaffet fortsatte vi med färjan Aura i hård vind och höga vågor till Iniö kl 12.14 var vi framme, det var Iniö som var vårt resmål, vi gjorde en liten rundtur i byarna och åt lunchbuffe hos Lolan på församlingshemmet. Då vi hade njutit av maten och kaffet med rabarberpaj åkte vi från församlingshemmet med bussen till Jukka Torikkas museum man gick både till hans hem och till ”lilla block-museet”. Sen gick färden vidare till kyrkan där guiden Rea Åkerfelt berättade om kyrkans historia på Iniö. 15.40 gick färjan i retur till Gustavs. Asta avslöjade att ingen hade gissat att vår hemliga resa skulle vara skärgårdens ringväg som så sent på hösten inte har förbindelse till Houtskär så man får ta samma väg i retur. Trots det tråkiga vädret njöt många av den trevligt ordnade resan till skärgården. Jag såg i min almanacka att den 26 september 2017 var vi på hemliga resan till Kurala bybacke, en privat utställning om Tibet och Buddisttemplet i Moisisio, som vi märker är det mycket omväxlande utfärder som vår resegrupp hittar på och det får vi vara glada över.

Ann-Mari Lindholm

Interiör från Jukka Torikkas hem.

Jukka Torikkas museum..

Rauni på väg att äta lunch.

HÄNDELSEKALENDERN hösten 2018

Onsdag 17.10	Månadsträff på Brankis kl. 13.00
Tisdag 13.11	Styrelsemöte kl. 10.30
Onsdag 14.11	Om intressebevakning och vårdvilja - seniorföreläsning i stadshuset kl. 13 (obs anmälning till Kombi)
Onsdag 21.11	Månadsträff på Brankis kl. 13.00
Måndag 26-27.11	Lillajulskryssning med Grace
Tisdag 11.12	Styrelsemöte kl. 10.30
Onsdag 19.12	Månadsträff/Julfest på Brankis kl. 12.00

Onsdag 9.1 2019	CHESS på Svenska teatern

Fotogrupper samlas i Seniorum varannan tisdag kl 17 med början 11.9 (följande alltså 25.9!) Lorenz Michael, losse.michael(at)gmail.com, +358 400 233 143,

Vattenjumba i terapibassängen i Folkhälsanhuset fredagar kl 14.15, börjar fredagen den 7 september och pågår till 21 december.
Gruppen är för tillfället fulltalig. Kari P. kari@esnet.fi

Litterära Salongen. Nästa träff är tisdagen den 30.10 kl. 18.30 hos Stina och Cornelius då vi diskuterar Jörn Donner!

Bridgegruppen efterlyser flera spelare! Kontakta Jan-Erik Bergquist ,044 039 28 82, janerik.bergquist@gmail.com

Höstens IT-info

Höstens IT-verksamhet fortsätter med vissa små förändringar.

IT-möten på Seniorum är nu uppdelade i tre olika träffar. Först har vi gruppen som använder pekplattor, antingen iPads eller Android pekplattor. Denna grupp har sina träffar var tredje vecka på onsdagar från 19.9 kl. 10-11.30.

I grupp två har vi användarna av Windows 10 datorer samt de som ännu använder Windows 7 eller 8. Denna grupp träffas var tredje vecka på torsdagar mellan 10-11.30. Höstens första träff är 20.9.

Höstens nyhet är **Drop-in-IT-smedjan**. Till den här nya träffen välkomnar vi sådana medlemmar som inte har någon dator, men skulle vilja skaffa sig en pekplatta eller en laptop och behöver hjälp med anskaffningen.

På Drop-in träffen får man också hjälp med att komma igång med pekplatta eller datoranvändning. Man kan lära sig att sköta sin e-post, betala räkningar på nätet osv. Drop-in träffen är också för de medlemmar som behöver handledning med en Mac dator. På Drop-in träffen kan man få personlig handledning med smarttelefoner, anskaffning och användning.

Drop-in gruppen har sina träffar på Seniorum onsdagar var tredje vecka från 26.9 kl. 10-11.30. Träffarna på hösten är 26.9, 17.10, 7.11, 28.11.

Vi träffas på Seniorum. Pentti Nyström

mobil: 0505667035, e-mail: pena@norrskata.com

Seniorföreläsningarna.

INTRESSSBEVAKNINGSFULLMAKT OCH VÅRDVILJA .

ONSDAG 14.11.2018 kl. 13.00 - 15.00

En föreläsning om intressebevakning genom fullmakt- vad en Intressebevakningsfullmakt innebär och fördelar med den. Advokat Lotta Laineenkare har omfattande erfarenhet av familje- och arvsrättsliga frågor och dessa frågor anknytning till intressebevakning; Stadshuset Bryggan
Lotta Laineenkare
Kursavgift 5 €

KURSANMÄLAN

Anmälningar tas emot fr.o.m 21.8 2018 kl. 9:00. Vi rekommenderar anmälan via vår webbsida, kombi.pargas.fi. Du är självklart välkommen att besöka oss på vårt kontor eller kontakta oss via telefon med kursanmälningar. ***Du kan inte anmäla dig via epost, på telefonsvararen eller via sms!***

Förhandsanmälan är obligatorisk.

Institutssekreteraren Katja Lundström tfn 040-7006915 (mån-ons)

I dödens närvaro

Söndagen den 4 november kl. 17 öppnas dörrarna till bl.a. bårhuset, begravningskapellet och Agricolakapellet i Pargas under en guidad vandring ledd av **Paola Fraboni**. Det är Berättardynamon som i samarbete med Västabolands svenska församling ordnar vandringen med temat begravningsritualer, folktro och vidskepelse om döden. Promenaden räcker ungefär en timme och avslutas med ytterligare berättelser och lätt traktering i gamla Kommunalstugan. Priset för guidningen är 6€ och betalas kontant på plats, för trakteringen i gamla kommunalstugan betalas separat.

Start vid gamla bårhuset, Kyrkoespanden 7.

Pris: 6€, kontant betalning på plats. För trakteringen betalas separat.

PARGAS SVENSKA PENSIONÄRER r.f.

Styrelsens sammansättning och funktionärer 2018

Styrelsen:

Ordförande	Mikael Reuter 040 552 49 78 mikael@undala.fi
Vice ordförande	Kristina von Weissenberg 040 455 0655 kristinavw@parnet.fi
Sekreterare	Vivan Norring-Nyström 0500 837 438 ia@norrskata.com
Skattmästare	Bror Berg 040 560 1938 laban1234@gmail.com
Övriga ledamöter	Gunnel Jansson 040 5957203/ jansson.gunnel@parnet.fi Stig Kavander 0400 222 187 swkavander@gmail.com Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi Kari Penttinen 050 511 9777 kari@esnet.fi Maria Simberg-Sörensen 040 825 50 39 maria.ss@parnet.fi

Funktionärer:

Medlemssekreterare	Kurt Lindroos (se ovan)
Mediekontakt	Gunnel Jansson (se ovan)
Foto/klippbok	Stig Kavander (se ovan)
Teknikansvarig	Kari Penttinen (se ovan)
Resegruppen	Asta Lindholm 040 575 31 20 / lindastae@gmail.com Rauni Schleutker 040 520 43 98 / rauni.schleutker@elisanet.fi Aino Mattsson 040 844 06 98 / aino.mattsson42@gmail.com

Parentesens redaktion	Maria Simberg-Sörensen Kristina von Weissenberg
Parentesens ombrytning	Beni von Weissenberg

Webbansvarig	Carl-Gustav Nygårdas carlgustav.nygardas@gmail.com
Webbredaktör	Lilly Hollstén, lillybirgi@gmail.com 02-4585503
IT-stödperson:	Pentti Nyström, 050 566 70 35, pena@norrskata.com

Medlem av SPF:s arbetsutskott:	Kristina von Weissenberg (se ovan)
Medlem av SPF:s resekommitté	Asta Lindholm (se ovan)

Föreningens webbadress	www.pargas.spfpension.fi
------------------------	--------------------------

Nya medlemmar kan anmäla sig direkt till medlemssekreteraren
Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi eller till föreningens sekreterare
Vivan Norring-Nyström, 0500 837 438 ia@norrskata.com

Hobbygrupper 2018

Måndagar kl. 13.00 bridge i Seniorboendet på Vapparvägen.

Fredagar kl. 14.00 vattengympa i Folkhälsans hus.

IT, konst, musik och trädgård enligt separata kallelser från gruppledarna

Kontaktpersoner 2018

Boccia/Boule	Estrid Enlund	050 346 35 70, essi.enlund@outlook.com
Bowling	Seppo Rajamäki	0400 46 91 92, seppo.rajamaki1@gmail.com
Bridge	Jan-Erik Bergquist	044 039 28 82, janerik.bergquist@gmail.com
Fotogrupp	Lorenz Michael	0400 233 143, losse.michael@gmail.com
Da Capo	Rabbe von Weymarn	0400 11 21 93, rabbe.weymarn@gmail.com
Encore	Maria Simberg-Sörensen	040 825 50 39, maria.ss@parnet.fi
Konst	Marianne Saanila	040 722 62 26, marianne.saanila@parnet.fi
Stavgång	Rainer Wahtera	040 091 2269, rainer.wahtera@gmail.com
Trädgård	Pirkko Lehtonen	040 562 14 90, pr.lehtonen@gmail.com
Vattengympa	Kari Penttinen	050 511 9777, kari@esnet.fi
IT-grupperna	Pentti Nyström	050 566 7035, pena@norrskata.com
Litterära salongen	Stina Engblom-Colliander	0400 715388, stina202@parnet.fi
Släktforskarna	Gustav Sundström	050 5051522, sundstroms@parnet.fi

Programgrupperna och gruppledarna för PSP:s månadsträffar

1. Beni von Weissenberg	040 545 14 35	benivw@parnet.fi
2. Mårten Malmlund	0400 71 03 12	marten.malmlund@gmail.com
3. Gunnel Jansson	040 595 72 03	jansson.gunnel@parnet.fi
4. Rainer Wahtera	0400 91 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
5. Rose-Marie Lindroos	050 562 54 10	rose.marie48@hotmail.fi
Kurt Lindroos	0500 59 40 45	kurt.lindroos475@hotmail.fi
6. Stina Engblom Colliander	0400 71 53 88	stina202@parnet.fi
7. Riitta Seppä	044 373 12 38	seppa.arto@gmail.com
8. Agneta Hermansson	040 5413120	ahermans@abo.fi
9. Jörgen Hollstén	0400 46 36 64	jorgen.hollsten@parnet.fi
10. Siv Nygårdas	040 574 24 31	siv.nygardas@gmail.com
Aino Mattsson	040 844 06 98	aino.mattsson42@gmail.com

Boccaia/ Boulegruppen har avslutat denna säsong! Återkommer i vår!

Släktforskargruppen träffas i allmänhet udda veckor i Seniorum tisdagar kl. 13.00

Fotogruppen träffas i allmänhet den första och tredje tisdagen i månaden på Seniorum kl 17.

OBS! Aktuellt material till Parentesen, t.ex. ändringar i gruppsammansättning eller kontaktpersoner, måste vara redaktionen tillhanda **senast en vecka före månadsträffen** för att hinna med. Även annat material i form av hågkomster, bilder eller teckningar tas gärna emot av redaktionen med samma förbehåll.

Exemplar av Parentesen kan avhämtas på Booklet, Strandvägen 16 A

PLANERADE RESOR 2018-19

Seniorkryssningen. Den 5–7 november kastar Finlands svenska pensionärer loss med Silja Serenade till Stockholm. Fartyget avgår kl. 17 och är tillbaka i Helsingfors kl. 10.30. Missa inte chansen att följa med på en kryssning fylld med underhållning, god mat, mångsidigt program och trevliga pensionärer.

Detta ingår i priset:

- Del i hytt
- Välkomstdryck
- Kaffebuffet, buffetmiddag med drycker samt frukost på båda resorna
- Dans med Susann Sonntag's
- Ett mångsidigt program på konferensdäck

Priser per person i dubbelhytt

B-hytt 210 €

Promenade-hytt 245 €

Seaside-hytt 250 €

Bokningar och förfrågningar:

Friman Resor, tfn 019 248 1090, info@frimanresor.fi

Meddela Asta 040 575 3120 då du anmält dig för en ev. gemensam transport till Helsingfors.

Lillajulskryssningen med Grace, som avgår måndagen de **26 november** kl 20.55 från Åbo och är tillbaka i Åbo tisdagen 27.11. kl 19.15. Benny o Teddy kommer med ett Georg Malmsten program. I nattklubben Susann Sonntag och Benny Törnroos. Anmälan senast torsdag 18.10 och betalning senast tisdag 30.10. Program önskas från föreningarna (om någonting speciellt se www.vikingline.fi/VikingGrace‎).

Bussen (Östmans) startar kl. 19.15.

Hyttpriser

A, 1 person 76 och 2 pers. 65 euro per person

B, 1 person 68 och 2 pers. 61 euro

SD2, 1 person 95 och 2 pers. 74,50

några allergi/handikapphytter finns också

I priset ingår buss, biljett, hyttplats, sjöfrukost, buffetmiddag inkl. måltidsdryck, kupong för kaffe och bulle, konferensutrym me 27.11 kl. 10-12 med starkvinsglögg.

Kom ihåg att meddela födelsetiden. ID behövs också på resan (ex. körkort).

VÅREN 2019

CHESS, Svenska teatern, Helsingfors, kl. 12 onsdag 9.1.2019. Pris 105 euro med full buss. En ledig plats.

Bussen startar kl. 8.15.

Läs i God Tid eller via <http://www.spfpension.fi/kalender/resor/> om förbundets och våra andra föreningars resor.

Anmälan och frågor.

Om inte annat meddelas startar bussen alltid från busstationen och kör Kalkvägen. Meddela var du stiger på. Meddela också om eventuell diet samt allergier vid anmälan. Kom också ihåg dagliga mediciner och ta med mera än det som behövs för den angivna tiden för resan.

Kom ihåg att anmälan är bindande och observera också att om resan görs med buss, bör hela resans pris betalas även om egen bil används.

Ändringar meddelas i PK under Föreningsnytt och på vår hemsidan.

Kontakta oss. Före månadsmötet sitter vi mellan kl. 12-13 och tar emot emot anmälningar. Anmälan är alltid bindande.

Betalningen görs hädanefter på föreningens resekonto **FI21 6601 0010 0803 07**. Skriv alltid namn och ex. Chess, Estland etc. eller datum för resan som meddelande vid betalning vilket gör den enklare att identifiera.

Resegruppen

Asta 040 575 3120 / lindastae@gmail.com, Rauni 040 520 4398 /rauni.schleutker@elisanet.fi

Aino 040 844 0698/ aino.mattsson42@gmail.com

Res och ha roligt!!!

Mongoliet

För två år sedan berättade Björn Lindholm på pensionärernas månadsträff om sin och Ann-Maris resa med transsibiriska järnvägen från Helsingfors till Beijing. Där och då beslöt jag mig för att det vore en ”livets långresa” att göra samma tågluffarfärd. Det blev av denna höst i september.

Eftersom ni sett bilder och hört Björns eminenta föredrag om resan koncentrerar jag mig nu på landet i mitten av resan: Mongoliet.

Historiskt sett är Mongoliet ett urgammalt land. Djingis Kahn är landets ”store son” och i hans spår går även nutidens sevärdheter. Djingis (skall uttalas Tjingis) levde ca 1162 – 1227, så det är en tid sedan. Han erövrade en stor del av den då kända världen och då Mongolernas rike var som störst omfattade det områden från Stilla havet till Östra Europa samt var det största rike som någonsin existerat. Djingis Kahn var en stor militärstrateg och gav sina fiender möjligheter att få amnesti innan han erövrade deras land. Blodspåren var fruktansvärda om fienden inte gav sig.

Det mongoliska riket föll samman 1368, då kom Mongoliet under kinesiskt herravälde. Efter revolutionen och inbördeskriget i Ryssland fördrevs kineserna från landet, och 1924 utropades Mongoliet till en folkrepublik efter sovjetiskt mönster. 1961 blev landet medlem av Förenta nationerna. I dag, efter drygt 70 års kommunistiskt styre i skuggan av Sovjetunionen, försöker landet etablera en demokratisk regeringsform.

Korruptionen är närvarande i landet. Ett samhälle i stor förändring.

Dagens Mongoliet ur turistens synpunkt är ett land som väcker känslor. Hur skall de gamla näringarna, som ännu har fotfäste och ger utkomst åt en stor procent av befolkningen, utvecklas? Nomaderna flyttar ett par gånger per år med hela sitt hushåll till nya betesmarker. De har hästar, kor, jakar, kameler, får och getter som sina husdjur. Utkomsten sker närmast ”i natura” och skinn ger en liten penninginkomst. Boskapsskötseln står för mer än två tredjedelar av landets totala produktion. Gruvdrift av koppar och kol samt naturgas och olja finns att utvinna.

Familjen består av en storfamilj där olika generationer bor i samma tält och hjälps åt i det dagliga arbetet. Det är alltid familjens yngsta son som har uppgiften att ta hand om sina föräldrar. På turistens fråga om hur det ordnas för de äldre om det inte finns en yngsta son blir svaret en förvånad uppsyn, ett kast med huvudet och svaret att då är det någon annan som sköter åldrarna. Ingen kommunalåldringsvård här inte! Skolbarnen bor i internat under den tiden då nomadfamiljen flyttar till ”annan ort”. Barnen vänjer sig vid ett liv i större sociala sammanhang och det är få som fortsätter föräldrarnas kringresande arbete. Ett samhälle i stor förändring.

Huvudstaden Ulan Bator är ett trafikkaos. Staden är byggd för 1000 bilar och nu finns där 100 000. Trafikljus finns men åtlöds inte. Det är livsfarligt att med

huvudet flängande åt vänster/höger rusa över gatan. De flesta bilar har ratten på höger sida eftersom de köps begagnade från Japan, där det är vänstertrafik. Ulan Bator är en storstad som sträcker sig milsvitt omkring. Höga hus byggs i centrum mitt i allt trafikkaos och strävan efter att efterlikna västerlandet är stor. I det stora varuhus vi besökte finns ”allt vad man kan önska sig till jul” men jag undrar huruvida vanliga mongoler har möjlighet och råd att förse sig med de varorna. Ett samhälle i stor förändring.

”Destruction Time” (Förstörelsens Tid) kallade vår guide Mala de 70 år då Mongoliet var en delstat i Sovjetunionen. Under dessa många långa år stängdes och förstördes många buddisttempel, religionen förbjöds; skrivspråket måste anta den kyrilliska (ryska) skriften och den mongoliska skriften som ritats vertikalt från vänster till höger, finns nu endast som fris på något gammal hus som överlevt Sovjettiden. Många var de ögonblick under de få dagarna i Mongoliet då jag upplevde en hemlängtande tacksamhet till alla dem som blev våra veteraner i våra krig.

Mala, vår lilla och söta lokalguide, heter egentligen Goomaral och är en modern mongolisk kvinna som talar en tydlig engelska och som genom sitt ursprung i nomadfamilj vet det mesta om nomadkulturen och livet på stäppen. Mala har studerat i Kina men kommer nu att bo kvar i Ulan Bator för hon skall bli mamma och tar sig an uppgiften med stort ansvar.

Valutan i Mongoliet heter

tögrög och kan inte införskaffas i Finland. Med på bank inväxlad tögrög åkte vi buss till nationalparken Terelj, nittio minuters väg från Ulan Bator. En snålblåst höll oss sällskap då vi steg av bussen vid en turistby med 30 jurtor där vi skulle bo i två dagar. Turistanläggningarna befinner sig på 1500 m höjd och man märkte att luften var tunnare och att man inte klev upp på höjderna lika vigulant som man trott. Dag två i jurta-läget bjöd på ett härligt solsken från en klart blå himmel och frosten som på morgonen fanns i gräset försvann rätt snabbt. Besök på och utsikt från ett buddistkloster fäste sig för en lång stund på näthinnan. Det finns förunderliga stenformationer i naturparken och man förstår schamanismen som dyrkar naturens olika element. En nomadfamilj bjöd in till sitt stora tält och Mala berättade om de olika redskapen och traditionerna som finns i nomadläget. De traditionella maträtterna bygger mest på mjölkprodukter och vi fick smaka. Den fermenterade hästmjölken blev nog ingen favorit.

En jurta är ett runt tält med schamanistiska dekorationer inne och en liten kamin där eldning pågår mest hela tiden. Kol och ved är bränslet och då eldaren på morgonnatten glömt bort mitt tält blev det duktigt kyligt. Ved fanns, men inga tändstickor, så det gällde bara att hålla sig under täcket och invänta morgonen.

Turister fick mat i stora matsalen både till frukost och lunch och middag och wc och dusch fanns i en barack. Allt var kanske alltför

väl ordnat. Då jag planerat att gå ut i nattmörkret och borsta tänderna under stjärnhimlen blev det ju litet platt fall då hela backen var upplyst av gatlyktor. Men Karlavagnen och de andra bekanta figurerna på himlavalvet såg jag nog – men i alldeles tokig riktning...

Efter två dagar fyllda med naturupplevelser åkte vi buss till Ulan Bator. Bussen hade sammetsgardiner och med glaspärlor dekorerad ratt och växelspak. Naturligtvis var Djingis Kahn med som bild på instrumentbrädan. Vi besökte en jättelik staty av Djingis Kahn i rostfritt stål. Statyn är uppförd 2008 och är 40 m hög. Djingis Kahn rider på sin häst och turisterna kan ta sig upp i hästens man och ha en vidunderlig utsikt över stäppen och den tilltänkta turistanläggningen runt statyn. Ett samhälle i stor förändring.

I staden Ulan Bator finns buddisttemplet Gandan (Gandantegchinlen khiid = Den Underbara Platsen för Fullständig Glädje). Det grundades 1809 och undkom det kommunistiska styret, som förintade de flesta templen och dödade 1500 lamamunkar. Som enda kvarvarande tempel stängdes Gandan 1938. 1990 återupplivades klostret igen och tillbyggnad har skett. Här står sedan 1996 statyn över Buddha Avalokitesvara som är den största statyn i världen inomhus: 26,5 m och gjord i koppar och förgylld. Under "destruction time" hade ryska trupper 1938 tagit den tidigare statyn och smält ner den. Åter går mina tankar till våra veteraner. Tacksamheten är fortsättningsvis gränslös.

Ett samhälle i stor förändring. Sista kvällen i Mongoliet besökte vi en teater och fick uppleva mongoliska folkdanser och sånger av den världsberömda lokala ensemblen Tumen Ekh samt höra strupsång och se akrobatik. Vi satt på väldigt låga pallar bland sammet och draperier, fjädrar och tofsar i lokal stil.

Ett land med hög, gammal, värdefull, egen kultur.

*Text och bild
Gunnel Jansson*

Mala i traditionell kvinnodräkt

Den gröna steppen

Den torra steppen

Djingis Kahn statyn.

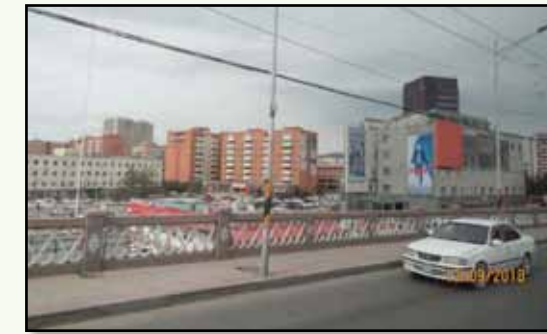
Jurtorna och så såg det ut inuti en jurta.

Extravaganser i bussen!

Naturformation Sköldpaddan

Ulan Bator med trafikproblem.

Budhisttempel Ganda.

Nyhet!

Ett helt nytt koncept för hjälp och stöd åt pensionärer håller på att utvecklas i Pargas. Partel är aktivt med i en ny tjänst för stöd runt det digitala i dagens samhälle.

Behöver du hjälp med mobilen, datorn eller kanske en läsplatta? Partel och RecycleIT kan hjälpa!

Mer information kommer under hösten!

Restaurang Malmen

★ Strandvägen 1

21600 Pargas ★

tel. 02-4585555